

Inhoud

Voorwoord	9
Inleiding	
<i>'Help ons bij ons wilsprobleem'</i>	13

Deel I

Het elementaire en revolutionaire

1. De wil van de leerkracht – <i>de</i> centrale sleutel	25
2. Het <i>wezen</i> van de wil – bron van inspiratie	34
3. Wil en sympathie, of: 'chocoladetaart!'	45
4. Het hoofd voedt de wil op, of: <i>wil – geen waarde op zich</i>	51
5. Bewegen voedt het hoofd op	66
6. Wil en resonantie met het leven	73
7. De placenta van de wil	78
8. Wil en discipline?	90

Deel 2

60 aanwijzingen van Rudolf Steiner voor de wilsopvoeding

A. Wilsontwikkeling van de leerkracht	111
B. Het wezen van de wil	119

C. Wilsopvoeding door sympathie	128
D. Wilsontwikkeling door herhaaldelijk doen	131
E. Wilsontwikkeling door werkzame kennis	134
F. Wilsontwikkeling door kunst en handvaardigheid	141
G. Wilsontwikkeling door gymnastiek en euritmie	147
H. De biografie van de wil	154
I. De harmonisering van de boven- en benedenmens	161
J. Wilsontwikkeling door het aanspreken van de hogere mens in het kind	167
K. Versterking van het zelfverzekerd in het leven staan en van het ik-gevoel	176
L. Wil en orgaanbeschadiging	179

Deel 3 Aanvullingen

1. De wil van de leerkracht en een adequate lessituatie	187
2. Hoe menskunde in de praktijk werkt	202
Register van de pedagogische voordrachten van Rudolf Steiner	207
Aantekeningen	215